

Els
noms dels

ocells

en el
llenguatge
popular
català

Andreu Carretero Serra

ELS NOMS DELS OCELLS
EN EL LLENGUATGE
POPULAR CATALÀ

El Tinter • 174

ELS NOMS DELS OCELLS
EN EL LLENGUATGE
POPULAR CATALÀ

ANDREU CARRETERO SERRA

Primera edició: novembre del 2022

© del text: Andreu Carretero Serra

© de l'edició:
9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C. de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977602591
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Disseny i composició: 3 x Tres

Impressió: Romanyà Valls, SA

ISBN: 978-84-1356-230-8

DL T 1070-2022

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni la seva incorporació a un sistema informàtic, ni la seva transmissió en cap forma ni per cap mitjà, sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del *copyright*.

Pairol, torlina, sitroc, polissot,
ababut, bizet, pairot, ximerlí.
Xaramita, pitxaquet, rabassot,
mercalaix, cabraloix, zit, alborní.

Perpissa, sordall, galdric, dauradell,
escataina, torlana, picardó.
Galiva, pitxoc, divuit, bregadell,
dialguet, corobàs, xena, tendó.

Nyiquet, torredà, xeulit, terrolot,
portalenc, llampugueret, aligat,
pitoliua, folliga, llengarut.

Becassina, brèbol, llua, sislot,
nyico, fuell, estanyerit, bragat,
llufarda, buixcara, blader, xurrut.

ÍNDIX

Pròleg	9
Presentació.....	13
Els apartats	17
Els sinònims	17
Les frases fetes	24
Els refranys	25
El lèxic i l'argot	27
Els derivats.....	29
Les endevinalles.....	29
Els mimologismes.....	30
Els topònims.....	30
Altres	31
Les espècies	33
Estruç (<i>Struthio camelus</i>)	33
Oca de collar (<i>Branta bernicla</i>)	33
Oca del Canadà (<i>Branta canadensis</i>).....	33
Oca de galta blanca (<i>Branta leucopsis</i>).....	34
Oca (<i>Anser anser</i>).....	34
Oca pradença (<i>Anser fabalis</i>)	34
Oca de bec curt (<i>Anser brachyrhynchus</i>).....	34
Oca riallera grossa (<i>Anser albifrons</i>).....	34
OCA.....	34
Cigne mut (<i>Cygnus olor</i>).....	36
Cigne petit (<i>Cygnus columbianus</i>)	37

Cigne cantaire (<i>Cygnus cygnus</i>).....	37
CIGNE	37
Ànec blanc (<i>Tadorna tadorna</i>)	37
Ànec canyella (<i>Tadorna ferruginea</i>)	37
Ànec mandarí (<i>Aix galericulata</i>)	37
Xarrasclet (<i>Spatula querquedula</i>).....	37
Xarxet alablau (<i>Spatula discors</i>).....	37
Ànec cullerot (<i>Spatula clypeata</i>).....	38
Ànec griset (<i>Mareca strepera</i>).....	38
Ànec xiulador (<i>Mareca penelope</i>).....	38
Ànec collverd (<i>Anas platyrhynchos</i>)	38
Ànec cuallarg (<i>Anas acuta</i>)	38
Xarxet (<i>Anas crecca</i>)	38
Xarxet marbrenc (<i>Marmaronetta angustirostris</i>).....	39
Xibec (<i>Netta rufina</i>).....	39
Morell cap-roig (<i>Aythya ferina</i>).....	39
Morell xocolater (<i>Aythya nyroca</i>)	39
Morell de plomall (<i>Aythya fuligula</i>).....	39
Morell buixot (<i>Aythya marila</i>)	39
Morell petit (<i>Aythya affinis</i>)	39
Ànec fosc (<i>Melanitta fusca</i>)	39
Ànec negre (<i>Melanitta nigra</i>)	39
Ànec glacial (<i>Clangula hyemalis</i>)	40
Morell d'ulls grocs (<i>Bucephala clangula</i>)	40
Bec de serra petit (<i>Mergellus albellus</i>)	40
Bec de serra gros (<i>Mergus merganser</i>)	40
Bec de serra mitjà (<i>Mergus serrator</i>).....	40
Malvasia de Jamaica (<i>Oxyura jamaicensis</i>)	40
Malvasia (<i>Oxyura leucocephala</i>)	40
ÀNEC	40
Pintada (<i>Numida meleagris</i>).....	42
Gall dindi (<i>Meleagris gallopavo</i>)	43
Grèvol (<i>Tetrastes bonasia</i>)	44
Gall fer (<i>Tetrao urogallus</i>)	44
Perdiu blanca (<i>Lagopus muta</i>).....	44
Perdiu de roca (<i>Alectoris graeca</i>).....	45
Perdiu (<i>Alectoris rufa</i>)	45
Perdiu xerra (<i>Perdix perdix</i>)	51
Guatlla (<i>Coturnix coturnix</i>)	51
Gall (<i>Gallus gallus</i>)	52

Gallina (<i>Gallus gallus</i>)	67
Faisà (<i>Phasianus colchicus</i>)	84
Paó (<i>Pavo cristatus</i>)	84
Siboc (<i>Caprimulgus ruficollis</i>)	85
Enganyapastors (<i>Caprimulgus europaeus</i>)	85
Ballester (<i>Tachymarptis melba</i>)	86
Falciot (<i>Apus apus</i>)	86
Falciot pàl·lid (<i>Apus pallidus</i>)	87
Pioc salvatge (<i>Otis tarda</i>)	87
Sisó (<i>Tetrax tetrax</i>)	88
Cucut reial (<i>Clamator glandarius</i>)	88
Cucut (<i>Cuculus canorus</i>)	88
Ganga (<i>Pterocles alchata</i>)	92
Xurra (<i>Pterocles orientalis</i>)	93
Colom (<i>Columba livia</i>)	93
Xixella (<i>Columba oenas</i>)	98
Tudó (<i>Columba palumbus</i>)	98
Tórtora (<i>Streptopelia turtur</i>)	99
Tórtora turca (<i>Streptopelia decaocto</i>)	100
Rascló (<i>Rallus aquaticus</i>)	100
Guatlla maresa (<i>Crex crex</i>)	100
Polla pintada (<i>Porzana porzana</i>)	100
Polla d'aigua (<i>Gallinula chloropus</i>)	101
Fotja (<i>Fulica atra</i>)	101
Fotja banyuda (<i>Fulica cristata</i>)	102
Polla blava (<i>Porphyrio porphyrio</i>)	102
Rascllet (<i>Zapornia pusilla</i>)	102
Rasclotó (<i>Zapornia parva</i>)	102
Grua (<i>Grus grus</i>)	102
Cabusset (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	104
Cabussó gris (<i>Podiceps grisegena</i>)	104
Cabussó emplomallat (<i>Podiceps cristatus</i>)	104
Cabussó orellut (<i>Podiceps auritus</i>)	104
Cabussó collnegre (<i>Podiceps nigricollis</i>)	105
Flamenc (<i>Phoenicopterus roseus</i>)	105
Torlit (<i>Burhinus oedicephalus</i>)	105
Garsa de mar (<i>Haematopus ostralegus</i>)	106
Camallarga (<i>Himantopus himantopus</i>)	106
Bec d'alena (<i>Recurvirostra avosetta</i>)	106
Fredeluga (<i>Vanellus vanellus</i>)	106

Daurada (<i>Pluvialis apricaria</i>).....	107
Pigre (<i>Pluvialis squatarola</i>).....	107
Corriol gros (<i>Charadrius hiaticula</i>).....	108
Corriol petit (<i>Charadrius dubius</i>).....	108
Corriol camanegre (<i>Charadrius alexandrinus</i>).....	108
Corriol pit-roig (<i>Charadrius morinellus</i>).....	108
Polit cantaire (<i>Numenius phaeopus</i>).....	108
Becut (<i>Numenius arquata</i>).....	108
Tètol cuabarrat (<i>Limosa lapponica</i>).....	109
Tètol cuanegre (<i>Limosa limosa</i>).....	109
Remena-rocs (<i>Arenaria interpres</i>).....	109
Territ gros (<i>Calidris canutus</i>).....	109
Batallaire (<i>Calidris pugnax</i>).....	109
Territ becllarg (<i>Calidris ferruginea</i>).....	109
Territ de Temminck (<i>Calidris temminckii</i>).....	109
Territ de tres dits (<i>Calidris alba</i>).....	109
Territ variant (<i>Calidris alpina</i>).....	109
Territ fosc (<i>Calidris maritima</i>).....	109
Territ menut (<i>Calidris minuta</i>).....	110
Tetolet becllarg (<i>Limnodromus scolopaceus</i>).....	110
Becada (<i>Scolopax rusticola</i>).....	110
Becadell sord (<i>Lymnocyptes minimus</i>).....	110
Becadell gros (<i>Gallinago media</i>).....	110
Becadell (<i>Gallinago gallinago</i>).....	111
Siseta cendrosa (<i>Xenus cinereus</i>).....	111
Escuraffascons becfi (<i>Phalaropus lobatus</i>).....	111
Xivitona (<i>Actitis hypoleucos</i>).....	111
Xivita (<i>Tringa ochropus</i>).....	111
Gamba groga petita (<i>Tringa flavipes</i>).....	111
Gamba roja (<i>Tringa totanus</i>).....	111
Siseta (<i>Tringa stagnatilis</i>).....	112
Valona (<i>Tringa glareola</i>).....	112
Gamba roja pintada (<i>Tringa erythropus</i>).....	112
Gamba verda (<i>Tringa nebularia</i>).....	112
Perdiu de mar (<i>Glareola pratincola</i>).....	112
Gavineteta de tres dits (<i>Rissa tridactyla</i>).....	112
Gavineteta cuaforcada (<i>Xema sabini</i>).....	112
Gavina capblanca (<i>Chroicocephalus genei</i>).....	112
Gavina riallera (<i>Chroicocephalus ridibundus</i>).....	112
Gavina menuda (<i>Hydrocoloeus minutus</i>).....	112

Gavina corsa (<i>Ichthyaetus audouinii</i>).....	113
Gavina capnegra (<i>Ichthyaetus melanocephalus</i>).....	113
Gavina cendrosa (<i>Larus canus</i>).....	113
Gavina de Delaware (<i>Larus delawarensis</i>).....	113
Gavinot (<i>Larus marinus</i>).....	113
Gavià argentat europeu (<i>Larus argentatus</i>).....	113
Gavià argentat (<i>Larus michabellis</i>).....	113
Gavià fosc (<i>Larus fuscus</i>).....	113
GAVINA.....	113
Curroc (<i>Gelochelidon nilotica</i>).....	115
Xatrac gros (<i>Hydroprogne caspia</i>).....	115
Xatrac bengalí (<i>Thalasseus bengalensis</i>).....	115
Xatrac becllarg (<i>Thalasseus sandvicensis</i>).....	115
Xatrac elegant (<i>Thalasseus elegans</i>).....	115
Xatrac menut (<i>Sternula albifrons</i>).....	115
Xatrac rosat (<i>Sterna dougallii</i>).....	115
Xatrac (<i>Sterna hirundo</i>).....	115
Fumarell carablanc (<i>Chlidonias hybrida</i>).....	116
Fumarell alablanc (<i>Chlidonias leucopterus</i>).....	116
Fumarell negre (<i>Chlidonias niger</i>).....	116
Paràsit boreal (<i>Stercorarius skua</i>).....	116
Paràsit cuaample (<i>Stercorarius pomarinus</i>).....	116
Paràsit cuapunxegut (<i>Stercorarius parasiticus</i>).....	116
Paràsit cuallarg (<i>Stercorarius longicaudus</i>).....	116
Somorgollaire (<i>Uria aalge</i>).....	116
Gavot (<i>Alca torda</i>).....	117
Fraret (<i>Fratercula arctica</i>).....	117
Calàbria petita (<i>Gavia stellata</i>).....	117
Calàbria agulla (<i>Gavia arctica</i>).....	117
Calàbria grossa (<i>Gavia immer</i>).....	117
Pingüí (família Esfeniciformes).....	117
Ocell de tempesta (<i>Hydrobates pelagicus</i>).....	118
Baldriga cendrosa (<i>Calonectris diomedea</i>).....	118
Baldriga grisa (<i>Ardenna grisea</i>).....	118
Baldriga capnegra (<i>Ardenna gravis</i>).....	118
Baldriga mediterrània (<i>Puffinus yelkouan</i>).....	118
Baldriga balear (<i>Puffinus mauretanicus</i>).....	118
BALDRIGA.....	118
Cigonya negra (<i>Ciconia nigra</i>).....	119
Cigonya (<i>Ciconia ciconia</i>).....	119

Mascarell (<i>Morus bassanus</i>).....	120
Corb marí gros (<i>Phalacrocorax carbo</i>).....	120
Corb marí emplomallat (<i>Phalacrocorax aristotelis</i>).....	120
Capó reial (<i>Plegadis falcinellus</i>).....	120
Becplaner (<i>Platalea leucorodia</i>).....	120
Bitó (<i>Botaurus stellaris</i>).....	121
Martinet menut (<i>Ixobrychus minutus</i>).....	121
Martinet de nit (<i>Nycticorax nycticorax</i>).....	121
Martinet ros (<i>Ardeola ralloides</i>).....	121
Esplugabous (<i>Bubulcus ibis</i>).....	121
Bernat pescaire (<i>Ardea cinerea</i>).....	121
Agró roig (<i>Ardea purpurea</i>).....	122
Agró blanc (<i>Ardea alba</i>).....	122
Martinet blanc (<i>Egretta garzetta</i>).....	122
Martinet dels esculls (<i>Egretta gularis</i>).....	123
Pelicà (<i>Pelecanus onocrotalus</i>).....	123
Àguila pescadora (<i>Pandion haliaetus</i>).....	123
Elani (<i>Elanus caeruleus</i>).....	123
Trencalòs (<i>Gypaetus barbatus</i>).....	123
Aufrany (<i>Neophron percnopterus</i>).....	123
Aligot vesper (<i>Pernis apivorus</i>).....	123
Voltor (<i>Gyps fulvus</i>).....	124
Voltor negre (<i>Aegypius monachus</i>).....	124
Àguila marcenca (<i>Circus gallicus</i>).....	124
Àguila cridanera (<i>Clanga clanga</i>).....	125
Àguila calçada (<i>Hieraaetus pennatus</i>).....	125
Àguila imperial ibèrica (<i>Aquila adalberti</i>).....	125
Àguila daurada (<i>Aquila chrysaetos</i>).....	125
Àguila cuabarrada (<i>Aquila fasciata</i>).....	125
Esparver (<i>Accipiter nisus</i>).....	125
Astor (<i>Accipiter gentilis</i>).....	127
Arpella (<i>Circus aeruginosus</i>).....	128
Arpella pàl·lida (<i>Circus cyaneus</i>).....	128
Arpella pàl·lida russa (<i>Circus macrourus</i>).....	128
Arpella cendrosa (<i>Circus pygargus</i>).....	128
ARPELLA.....	128
Milà reial (<i>Milvus milvus</i>).....	129
Milà negre (<i>Milvus migrans</i>).....	129
MILÀ.....	129
Pigarg (<i>Haliaeetus albicilla</i>).....	130

Aligot calçat (<i>Buteo lagopus</i>)	130
Aligot (<i>Buteo buteo</i>)	130
ÀGUILA	130
Òliba (<i>Tyto alba</i>)	133
Mussol pirinenc (<i>Aegolius funereus</i>)	135
Mussol comú (<i>Athene noctua</i>)	136
Xot (<i>Otus scops</i>)	139
Mussol banyut (<i>Asio otus</i>)	140
Mussol emigrant (<i>Asio flammeus</i>)	140
Duc (<i>Bubo bubo</i>)	140
Gamarús (<i>Strix aluco</i>)	141
Puput (<i>Upupa epops</i>)	142
Gaig blau (<i>Coracias garrulus</i>)	145
Blauet (<i>Alcedo atthis</i>)	145
Abellerol (<i>Merops apiaster</i>)	146
Tucà (<i>Ramphastos toco</i>)	146
Colltort (<i>Jynx torquilla</i>)	147
Picot garser mitjà (<i>Dendrocoptes medius</i>)	147
Picot garser petit (<i>Dryobates minor</i>)	147
Picot garser gros (<i>Dendrocopos major</i>)	147
Picot negre (<i>Dryocopus martius</i>)	147
Picot verd (<i>Picus sharpei</i>)	148
PICOT	148
Xoriguer petit (<i>Falco naumanni</i>)	149
Xoriguer (<i>Falco tinnunculus</i>)	149
Falcó cama-roig (<i>Falco vespertinus</i>)	150
Falcó d'Elionor (<i>Falco eleonorae</i>)	150
Esmirla (<i>Falco columbarius</i>)	150
Falcó mostatxut (<i>Falco subbuteo</i>)	150
Falcó llaner (<i>Falco biarmicus</i>)	150
Falcó sacre (<i>Falco cherrug</i>)	150
Falcó pelegrí (<i>Falco peregrinus</i>)	151
FALCÓ	151
Lloro (ordre Psittaciformes)	152
Papagai (ordre Psittaciformes)	154
Cacatua (família <i>Cacatuidae</i>)	154
Carolina (<i>Nymphicus hollandicus</i>)	154
Lloro de Guinea (<i>Psittacus erithacus</i>)	154
Cotorreta pitgrisa (<i>Myiopsitta monachus</i>)	154
Cotorra de Kramer (<i>Psittacula krameri</i>)	155

COTORRA	155
Periquito (<i>Melopsittacus undulatus</i>).....	155
Escorxador (<i>Lanius collurio</i>).....	156
Trenca (<i>Lanius minor</i>).....	156
Botxí (<i>Lanius meridionalis</i>).....	156
Capsigrany (<i>Lanius senator</i>).....	157
Oriol (<i>Oriolus oriolus</i>).....	157
Gaig (<i>Garrulus glandarius</i>).....	159
Garsa (<i>Pica pica</i>).....	160
Gralla becvermella (<i>Pyrrhocorax pyrrhocorax</i>).....	162
Gralla becgroga (<i>Pyrrhocorax graculus</i>).....	162
Gralla (<i>Coloeus monedula</i>).....	162
Graula (<i>Corvus frugilegus</i>).....	164
Cornella (<i>Corvus corone</i>).....	164
Cornella emmantellada (<i>Corvus cornix</i>).....	164
Corb (<i>Corvus corax</i>).....	164
Mallerenga petita (<i>Periparus ater</i>).....	168
Mallerenga emplomallada (<i>Lophophanes cristatus</i>).....	168
Mallerenga d'aigua (<i>Poecile palustris</i>).....	168
Mallerenga blava (<i>Cyanistes caeruleus</i>).....	168
Mallerenga carbonera (<i>Parus major</i>).....	168
Teixidor (<i>Remiz pendulinus</i>).....	169
Mallerenga de bigotis (<i>Panurus biarmicus</i>).....	170
Terrerola cuabarrada (<i>Ammomanes cinctura</i>).....	170
Cotoliu (<i>Lullula arborea</i>).....	170
Alosa (<i>Alauda arvensis</i>).....	170
Cogullada fosca (<i>Galerida theklae</i>).....	171
Cogullada (<i>Galerida cristata</i>).....	171
Terrerola (<i>Calandrella brachydactyla</i>).....	172
Calàndria (<i>Melanocorypha calandra</i>).....	172
Alosa becuda (<i>Chersophilus duponti</i>).....	173
Terrerola rogenca (<i>Alaudala rufescens</i>).....	173
Oreneta de ribera (<i>Riparia riparia</i>).....	173
Oreneta (<i>Hirundo rustica</i>).....	173
Roquerol (<i>Ptyonoprogne rupestris</i>).....	174
Oreneta cuablanca (<i>Delichon urbicum</i>).....	174
Oreneta cua-rogenca (<i>Cecropis daurica</i>).....	174
ORENETA	174
Rossinyol bord (<i>Cettia cetti</i>).....	179
Mallerenga cuallarga (<i>Aegithalos caudatus</i>).....	179

Mosquiter xiulaire (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>).....	179
Mosquiter pàl·lid (<i>Phylloscopus bonelli</i>)	180
Mosquiter doble ratlla (<i>Phylloscopus inornatus</i>).....	180
Mosquiter reietó (<i>Phylloscopus proregulus</i>).....	180
Mosquiter fosc (<i>Phylloscopus fuscatus</i>)	180
Mosquiter de passa (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	180
Mosquiter (<i>Phylloscopus collybita</i>)	180
Mosquiter ibèric (<i>Phylloscopus ibericus</i>).....	180
Balquer (<i>Acrocephalus arundinaceus</i>).....	181
Boscarla mostatxada (<i>Acrocephalus melanopogon</i>).....	181
Boscarla d'aigua (<i>Acrocephalus paludicola</i>)	181
Boscarla dels joncs (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)	181
Boscarla de canyar (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)	181
Boscarla menjamosquits (<i>Acrocephalus palustris</i>).....	181
Busqueta bruna (<i>Iduna opaca</i>)	182
Busqueta (<i>Hippolais polyglotta</i>).....	182
Busqueta icterina (<i>Hippolais icterina</i>)	182
Boscaler (<i>Locustella luscinioides</i>).....	182
Boscaler pintat gros (<i>Locustella naevia</i>)	182
Trist (<i>Cisticola juncidis</i>).....	183
Tallarol de casquet (<i>Sylvia atricapilla</i>).....	183
Tallarol gros (<i>Sylvia borin</i>)	184
Tallarol xerraire (<i>Curruca curruca</i>).....	184
Tallarol emmascarat (<i>Curruca hortensis</i>)	184
Tallarol capnegre (<i>Curruca melanocephala</i>)	184
Tallarol de garriga (<i>Curruca iberiae</i>).....	185
Tallareta (<i>Curruca communis</i>)	185
Tallarol trencamates (<i>Curruca conspicillata</i>).....	186
Tallareta sarda (<i>Curruca sarda</i>)	186
Tallareta cuallarga (<i>Curruca undata</i>).....	186
Tallareta balear (<i>Curruca balearica</i>).....	186
Bruel (<i>Regulus ignicapilla</i>)	186
Reietó (<i>Regulus regulus</i>).....	187
Cargolet (<i>Troglodytes troglodytes</i>).....	187
Pica-soques blau (<i>Sitta europaea</i>).....	188
Pela-roques (<i>Tichodroma muraria</i>).....	188
Raspinell pirinenc (<i>Certhia familiaris</i>).....	188
Raspinell (<i>Certhia brachydactyla</i>)	188
Estornell rosat (<i>Pastor roseus</i>)101	188
Estornell (<i>Sturnus vulgaris</i>)	188

Estornell negre (<i>Sturnus unicolor</i>).....	189
ESTORNELL	189
Merla de pit blanc (<i>Turdus torquatus</i>).....	190
Merla (<i>Turdus merula</i>).....	190
Griva cerdana (<i>Turdus pilaris</i>).....	192
Tord ala-roig (<i>Turdus iliacus</i>).....	192
Tord (<i>Turdus philomelos</i>).....	192
Griva (<i>Turdus viscivorus</i>).....	195
Cuaenlairat (<i>Cercotrichas galactotes</i>).....	196
Papamosques (<i>Muscicapa striata</i>).....	196
Pit-roig (<i>Erithacus rubecula</i>).....	196
Cotxa blava (<i>Luscinia svecica</i>).....	197
Rossinyol (<i>Luscinia megarhynchos</i>).....	198
Papamosques menut (<i>Ficedula parva</i>).....	200
Mastegatatzes (<i>Ficedula hypoleuca</i>).....	200
Papamosques de collar (<i>Ficedula albicollis</i>).....	200
Cotxa fumada (<i>Phoenicurus ochruros</i>).....	200
Cotxa cua-roja (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>).....	201
Merla roquera (<i>Monticola saxatilis</i>).....	201
Merla blava (<i>Monticola solitarius</i>).....	201
Bitxac rogenic (<i>Saxicola rubetra</i>).....	201
Bitxac (<i>Saxicola rubicola</i>).....	201
Còlit gris (<i>Oenanthe oenanthe</i>).....	202
Còlit del desert (<i>Oenanthe deserti</i>).....	202
Còlit ros (<i>Oenanthe hispanica</i>).....	202
Còlit negre (<i>Oenanthe leucura</i>).....	203
CÒLIT.....	203
Merla d'aigua (<i>Cinclus cinclus</i>).....	203
Pardal (<i>Passer domesticus</i>).....	203
Pardal de passa (<i>Passer hispanoliensis</i>).....	211
Pardal xarrec (<i>Passer montanus</i>).....	212
Pardal roquer (<i>Petronia petronia</i>).....	212
Pardal d'ala blanca (<i>Montifringilla nivalis</i>).....	212
Cercavores (<i>Prunella collaris</i>).....	212
Pardal de bardissa (<i>Prunella modularis</i>).....	212
Cuereta groga (<i>Motacilla flava</i>).....	213
Cuereta citrina (<i>Motacilla citreola</i>).....	213
Cuereta torrentera (<i>Motacilla cinerea</i>).....	213
Cuereta blanca (<i>Motacilla alba</i>).....	214
Piula grossa (<i>Anthus richardi</i>).....	215

Trobat (<i>Anthus campestris</i>).....	215
Titella (<i>Anthus pratensis</i>).....	215
Piula dels arbres (<i>Anthus trivialis</i>).....	216
Piula gola-roja (<i>Anthus cervinus</i>).....	216
Grasset de muntanya (<i>Anthus spinoletta</i>).....	216
Grasset de costa (<i>Anthus petrosus</i>).....	216
PIULA / TITETA.....	216
Pinsà (<i>Fringilla coelebs</i>).....	216
Pinsà mec (<i>Fringilla montifringilla</i>).....	217
Durbec (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>).....	217
Pinsà borroner (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>).....	218
Verdum (<i>Chloris chloris</i>).....	218
Passerell (<i>Linaria cannabina</i>).....	219
Trencapinyes (<i>Loxia curvirostra</i>).....	220
Cadenera (<i>Carduelis carduelis</i>).....	220
Llucareta (<i>Carduelis citrinella</i>).....	222
Gafarró (<i>Serinus serinus</i>).....	222
Canari (<i>Serinus canaria</i>).....	224
Lluer (<i>Spinus spinus</i>).....	225
Repicalons de Lapònia (<i>Calcarius lapponicus</i>).....	226
Sit blanc (<i>Plectrophenax nivalis</i>).....	226
Cruixidell (<i>Emberiza calandra</i>).....	226
Verderola (<i>Emberiza citrinella</i>).....	226
Sit negre (<i>Emberiza cia</i>).....	226
Hortolà (<i>Emberiza hortulana</i>).....	227
Gratapalles (<i>Emberiza cirrus</i>).....	227
Repicalons petit (<i>Emberiza pusilla</i>).....	227
Repicalons rústic (<i>Emberiza rustica</i>).....	227
Sit capnegre (<i>Emberiza melanocephala</i>).....	227
Repicalons (<i>Emberiza schoeniclus</i>).....	227
AU.....	227
MOIXÓ.....	228
OCELL.....	230
Annex 1.....	239
Annex 2.....	289
Bibliografia.....	295
Abreviatures.....	303

PRÒLEG

A primers de novembre de 2021, amb la meua dona, Magda Brusau, ens vam apuntar a un viatge al Parc Nacional d'Hortobágy, el més important de la *puszta*, una gran planura de l'est d'Hongria, que s'inunda per les crescudes del riu Tisza, afluent del Danubi. Les dates triades pels amics Quim Galan i Oriol Clarabuch, director i guia ornitològic, respectivament, d'Andana Travel, pretenien fer coincidir la nostra estada amb el pas més important de grues (*Grus grus*), uns 70.000 exemplars, i d'oques rialleres grosses (*Anser albifrons*), uns 110.000 exemplars, entre les quals hi hagué algunes oques rialleres petites (*Anser erythropus*) i també les precioses oques de coll roig (*Branta ruficollis*), que es troben a Hortobágy precisament en aquesta època camí de les grans llacunes litorals del mar Negre, on hivernen.

El nostre grup, format per nou persones, totes ocellaires i molt divertides, es movia per la zona en una furgoneta, i això, junt amb els àpats compartits, donava peu a bones converses i tertúlies. I va ser així com vaig descobrir l'Andreu Carretero, que d'entrada s'havia presentat com a professor de llengua i literatura, però que al cap de pocs dies ja ens explicava el seu recorregut personal per recollir en un treball, *Els noms dels ocells en el llenguatge popular català*, un tema que també sempre m'ha apassionat i preocupat. No cal dir que aquest tema va protagonitzar un bon percentatge de les tertúlies.

He de reconèixer que en el començament de la meua descoberta dels ocells, en el ja llunyà 1971, amb catorze anys acabats de fer, els noms populars em feien confondre, sovint per l'ús indiscriminat que en feien els pagesos i caçadors dels aiguamolls de l'Empordà. Per a ells, tot eren *esparvers*, si es tractava de rapinyaires, i *molleroses*, si parlaven de limícoles. Dos dels casos especials que vaig viure va ser quan vaig descobrir que a les conegudíssimes cigonyes les anomenaven *gantes*, i el cas divertit de les *milques*.

La *miloca* a l'Empordà s'aplica a tots els rapinyaires diürns de dimensió mitjana. Un bon dia em vaig trobar el pare Viusà a les Torroelles, i, parlant

d'ocells em va dir: "Aquest matí per aquí davant hi havia dues miloques." Jo vaig entendre "dues mil oques" i, és clar, anava repetint absolutament sorprès i excitat "Dues mil oques?", i ell em contestava "Sí, i què hi veus d'estrany!?" Això va durar fins que em va dir: "Mira, una estava aturada en aquell tamariu i l'altra en aquell arbre blanc sec." I vaig arribar a la conclusió que es tractava de dos aligots. Precisament per això he dit al començament que els noms populars em creaven confusió, però així i tot els vam començar a recollir, pel fet que els trobàvem molt interessants i il·lustratius, i en el llibre *Els ocells de l'Empordà*, fet juntament amb Rosa Llinàs, amb dibuixos de Francesc Giró, ja en citarem una bona colla.

A la nota del traductor de la primera edició en català de la *Guia dels ocells dels Països Catalans i d'Europa*, datada l'agost de 1986 i signada per Francesc Giró, Rosa Llinàs i Jordi Sargatal, dediquem un paràgraf a defensar l'ús dels noms populars:

No ens voldríem estar de fer un comentari per defensar l'ús dels noms populars. Som conscients que l'aparició de la Guia i la necessària adopció d'un nom oficial va en detriment dels noms populars, els quals no es poden relacionar en el llibre per evidents raons d'espai i de temàtica. Per això volem fer una crida a totes les persones interessades pels ocells i per la llengua a no deixar perdre aquest patrimoni cultural que són els noms catalans dels ocells.

A causa del nostre interès pels noms populars i segurament per compensar la mala consciència que ens provocava l'adopció dels noms oficials, uns mesos abans, el gener de 1986, dos dels traductors, Rosa Llinàs i Jordi Sargatal, vam recopilar *Els noms dels ocells als Països Catalans* dins del projecte *Els noms dels animals als Països Catalans*, coordinat per Jordi Lleonart i Alexandre Ribó, finançat per una borsa de recerca de la Història Natural dels Països Catalans que atorgà la Fundació Enciclopèdia Catalana.

Per sort, aquella crida que vam fer el 1986 en la nota del traductor ha funcionat, segurament sense ser llegida, i una persona interessada pels ocells i per la llengua, com és l'Andreu Carretero, ens sorprèn i obsequia amb una obra que serà de referència i que recull no només tots els sinònims de noms d'ocells que ha localitzat, sinó que a més hi afegeix frases fetes, refranys, lèxic i argot, derivats, endevinalles, mimologismes, topònims i un "altres" molt divers.

El recull de noms populars ha de continuar sempre, i cal que els puguem anar analitzant i recopilant, ja que se n'aniran trobant de nous contínuament. Sense anar més lluny, a finals de maig d'aquest mateix any 2022, el bon amic Pere Vehí, de Cadaqués, em va embolicar en la presentació d'una exposició fotogràfica, *Gavians i quebecs, ses atres habitants de Cadaqués*. A

part de les magnífiques fotografies fetes per José Ignacio Piris a la platja de Cadaqués durant el confinament, de seguida em va cridar l'atenció el nom de *quebec* atribuït al corb marí emplomallat, segons consta al *Paraulari de Cadaqués, volum 1* de Pep Vila (Farell Editors, 2021). Aquest curiós nom de *quebec* no l'havia sentit mai, ni l'he trobat en cap recull de noms d'ocells; aneu a saber si es refereix al bec del corb marí emplomallat, o, tractant-se dels cadaquesencs, pot arribar a procedir d'algú que va viatjar al Quebec i, en observar corbs marins allà, quan va tornar es va fixar que també n'hi havia aquí, i els va batejar per nostàlgia o com a referència.

En tot cas, hem d'agrair i felicitar moltíssim la feina feta per l'Andreu Carretero, i hem de continuar animant els interessats pels ocells i per la llengua a recollir els noms populars, abans que el temps els esborri, com comença dient el nostre autor en la presentació del present llibre.

JORDI SARGATAL VICENS

Director del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà (1984-1989)
i de la Fundació Territori i Paisatge (1998-2009)

Figueres, juliol de 2022

PRESENTACIÓ

Abans que el temps ho esborri és un excel·lent llibre de F. Xavier Baladia en què retrata la nissaga més immediata d'una important família de l'alta burgesia catalana, la seva, durant quatre segles, net ell mateix del protagonista durant el segle XX, el *Ninus*. El llibre es va convertir en el també excel·lent documental *Barcelona, abans que el temps ho esborri*, dirigit per Mireia Ros el 2011 i guardonat amb un premi Gaudí el 2012. I esmento aquest títol perquè és l'objectiu essencial d'aquest estudi: abans que el temps ho esborri, poder disposar d'un recull dels noms dels ocells en els àmbits més diversos possibles del llenguatge popular català.

Aquest treball és l'ampliació ben extensa d'una idea desenvolupada com a Treball de Recerca de Batxillerat d'ara fa més de 20 anys. En efecte, el curs 2000-2001 vaig fer de tutor de dues estudiants, la Raquel i la Marta, i els vaig proposar que fessin un estudi sobre els noms dels ocells en català. Aquesta va ser una primera aproximació al tema amb l'ambiciós títol de *Els noms del ocells en la literatura popular*, que, per les limitacions del temps acadèmic, només va poder ser un molt bon acostament al que pensava que podia donar per a molt; tan bon acostament que va guanyar un premi Baldiri Reixac.

Aprofitant el confinament i la jubilació anticipada, vaig decidir reprendre el treball, demanar permís a les autores i provar d'ampliar-lo, ara que tenia temps per dedicar-m'hi. Com a professor de llengua i literatura durant una pila d'anys i, alhora, com a aficionat a observar i estudiar els ocells (soc soci de l'Institut Català d'Ornitologia, anellador auxiliar, col·laborador d'uns quants programes de seguiment d'ocells, revisor i corrector de diverses publicacions ornitològiques...) sempre he cregut que eren dos mons ben compatibles. Quan em van començar a interessar els ocells, recordo perfectament la primera discrepància amb els noms: la meva mare em feia notar el xisclar dels magalls al carrer de casa el mes de juny (bé, ella en deia magais)

i jo llegia que se'n deien falciots negres en la primera guia que vaig tenir, la Peterson. Més endavant, amb l'Héctor i en Joan, vaig acostumar-me a anomenar els ocells com s'havia fet tota la vida a la comarca: rupits, miloques, pigots, ulls de bou...; se'm fa ben estrany dir-ne pit-rojos, aligots, picots o cargolets...

Tornant a aquest estudi, el primer dels àmbits possibles del llenguatge popular on apareixen els ocells no pot ser cap més que la pròpia sinonímia, l'apartat més extens. I tan extens que he consignat, amb un criteri d'àmplia acollida, 6.816 sinònims dels noms de 387 espècies d'ocells (afegint al final els genèrics *au*, *moixó* i *ocell*). Segueixen a aquest apartat el recull de frases fetes i de refranys, el lèxic i l'argot, els derivats, les endevinalles, els mimologismes, els topònims i altres; cadascun d'aquests apartats té una presentació amb exemples en el següent capítol. És cert que hi ha d'altres àmbits on poden aparèixer els ocells, com per exemple la gastronomia, però m'ha semblat tan ampli i variable que no m'hi he vist amb cor: quants noms de plats o receptes deu haver-hi amb el pollastre, l'oca, la perdiu, la guatlla, etc. de protagonista? O els noms o els cognoms de persona, o les cançons populars, un camp immens i inabastable (les versions més completes de la nadala *El cant dels ocells* anomenen més d'una trentena d'espècies!).

Les espècies d'ocells estan presentades seguint l'ordre taxonòmic de l'IOC (International Ornithological Congress) en la seva darrera versió (IOC World Bird List v.12.1, 2022), ordre que l'Institut Català d'Ornitologia ha adoptat en les seves publicacions i implementarà progressivament. També els tàxons científics s'han adequat als criteris més recents de l'IOC (per exemple, *Curruca iberiae* en lloc de *Sylvia cantillans*, tallarol de garri-ga). Quant als noms catalans diguem-ne oficials, s'ha seguit lliurement el que proposa la *Llista Patró dels ocells de Catalunya* (edició 4.1-agost de 2015) del Comitè Avifaunístic de Catalunya (CAC), amb algunes de les esmenes que s'incorporaran en la futura nova versió. Aquí convé explicar que s'ha decidit prescindir de l'adjectiu comú/comuna de les espècies entenen que eren les generadores de les denominacions d'altres espècies i que no calia adjectivar-les. Igualment, s'ha prescindit d'altres adjectius per la mateixa raó i amb la intenció de simplificar i adaptar-se a l'oralitat.

Soc de l'opinió que la pèrdua del vocabulari popular en relació amb els ocells és lamentable i ens empobreix, i soc partidari de la diversitat perquè la interpreto com a sinònim de riquesa. No em val l'argument de la possibilitat d'error en confondre una espècie: per això hi ha els noms científics acceptats universalment. La pèrdua de vocabulari té, al meu parer i com a mínim, dues causes principals: l'oblit del món rural i les seves tradicions provocat pel pas a un món més urbanita i allunyat de la natura, lligat a la interrupció de la transmissió oral intergeneracional, i la globalització lin-

güística en forma d'un ús del registre estàndard per part de la cultura i dels mitjans de comunicació que poques vegades deixa marge a les formes dialectals o no beneïdes pel diccionari. Si a les guies d'identificació d'ocells només apareix la forma pit-roig, ens estarem perdent que la Creu de Rupit que separa les conques de les rieres de Sobirans i Canyamars al Maresme potser té a veure amb l'*Erithacus rubecula*; o no entendrem què vol dir "Quan vegis baixar el rupit, posa una flassada al llit" o "Que et cau el rupit!".

Potser l'expressió "abans que el temps ho esborri" té un to elegíac, melancòlic o nostàlgic, però crec que encara val la pena mantenir i fer servir aquelles formes d'anomenar les coses, i els noms dels ocells n'és un exemple, amb l'enorme varietat lèxica de la nostra llengua. No es tracta de ressuscitar noms fòssils medievals com ara grifalt, grifaut o girfalc (grifó, *Falco rusticolus*) o munterí (falcó no domesticat de petit), sinó de no perdre aquells noms que fins fa poc temps eren ben vius.

ELS APARTATS

Els sinònims

En aquest estudi s'han recollit un total de 6.816 sinònims dels noms de 387 espècies d'ocells que apareixen com a oficials a la *Llista Patró dels ocells de Catalunya* i al *Diccionari dels ocells del món* del Termcat, i que tenen determinades aparicions en el llenguatge popular de la llengua catalana. El criteri d'admissió de sinònims ha estat de molt àmplia acollida, amb la finalitat de donar cabuda a qualsevol nom comú d'espècie d'ocell salvatge, feral o domesticat que hagi estat registrat documentalment en català i, més específicament, en l'àmbit del llenguatge popular català. En el registre, només s'han evitat o esmenat, en la mesura del possible, aquells noms amb flagrants discrepàncies amb les normes ortogràfiques actuals (enyes, i gregues, *as* mal accentuades, guionets discutibles, etc.). En l'annex 1 consten en una taula tots els sinònims amb més d'una atribució, el nombre d'espècies d'ocells que els denominen i quines són aquestes espècies.

Repasant laboriosament en el *Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans* (DIEC) tots els sinònims dels ocells recollits en aquest treball (6.816), he trobat que n'anota 545, és a dir, aproximadament un 8%, ja sigui de manera completa o parcial. En el capítol de les espècies, aquests sinònims (i els noms comuns) apareixen subratllats. De passada, potser no és sobrer comentar que, al diccionari, a banda dels sinònims, li caldria una actualització pel que fa als noms científics (per exemple, dels tallarols o de les gavines), algunes esmenes en les definicions (per exemple, la mallerenga cuallarga es defineix com un pàrid quan no ho és) i algunes incorporacions necessàries (per exemple, no hi surt el rasplet sinó com a acceptió del raspletó).

La procedència dels sinònims ha estat doble: la transmissió oral i la referència bibliogràfica (física o en línia), aquesta darrera, de llarg, la de més volum. Moltes de les persones que han escrit sobre les espècies d'ocells dels

països de parla catalana han tingut el bon encert de consignar-ne els noms populars en les seves obres i, fins i tot, n'hi ha hagut d'altres que s'han fixat especialment en aquests noms, ja ficats els autors i autores de ple dins del camp de l'ornitònimia. Són, per exemple, els casos següents (vegeu bibliografia): Enric Ortega (*Diccionari etimològic dels noms científics dels ocells dels Països Catalans, Estudi etimològic de la nomenclatura científica dels ocells de Catalunya: l'aportació de les llengües clàssiques en la taxonomia moderna i Tocats de l'ala*), Toni Polo-Aparisi i Manu Polo-Aparisi (*Atles dels ocells de València*), Comitè Avifaunístic Empordanès (*Noms populars d'ocells amb una referència empordanesa i Noms emprats a les comarques gironines sense referència explícita a l'Empordà*), Laia Castells i Paula Torramilans (*El niu dels noms*), Rafael Craia (*El nom popular dels ocells a l'Alguer*), Marta Cuquet i Raquel Osorio (*Els ocells a la literatura popular*), Francisco Bernis (*Diccionario de nombres vernáculos de aves*), Xavier Ferrer (*Tesaur de noms comuns d'ocells destinat al Banc de Dades de Biodiversitat de Catalunya*), Lluís Fidel i altres (*El nom popular dels ocells al migjorn valencià*), Cels Gomis (*Zoologia popular catalana*), Pere Mestre (*Els noms d'ocell aplicats en forma figurativa o familiar a les persones*), Manuel Sanchis (*Els noms catalans de la cuereta*) i José Manuel Zamorano (*Avetimología. El origen del nombre de las aves*).

Aquí convé fer un esment ben especial a la monumental i exhaustiva obra de Cosme Aguiló i Antoni Mestre, l'*Atles ornitòmic de les Illes Balears*, amb un treball de camp excel·lent al llarg de setze anys amb entrevistes orals a 651 informants i que documenta 1.903 noms de 148 espècies d'ocells, amb una mitjana de 12,7 denominacions per a cada una. En conseqüència, és ben possible que el meu treball pateixi un biaix en funció de l'elevat nombre de noms d'origen balear.

D'altra banda, de ben segur que hi haurà obra sobre el tema a la qual no s'ha tingut accés per desconeixement personal, de manera que el llarg nombre de sinònims registrats encara podria ser superior, si és que això és imaginable. A més, i com és comprensible, molts dels registres s'han retroalimentat entre ells i així la procedència de cada un dels noms és indeterminada. Dit d'una altra manera, i conseqüentment, en l'apartat de sinònims no hi ha referència bibliogràfica, geogràfica ni personal d'on s'ha tret cada nom, perquè eren molt pocs els casos de reculls de lèxic ornitòmic que així ho feien. S'entén perfectament que aquesta és una mancança important del treball, però les fonts són les que són.

És necessari destacar els casos de sinonímia de dues espècies d'ocells en particular. Es tracta, en primer lloc, de l'oreneta (*Hirundo rustica*) i l'oreneta cuablanca (*Delichon urbicum*), espècies que en alguns reculls s'identifiquen sota un mateix nom: oreneta. És per això que, excepte que la font consignés expressament a quina espècie en concret es referia, la sinonímia s'ha

establert sota l'epígraf general d'oreneta. I en segon lloc, però menys problemàtic, el cas de la cuereta blanca (*Motacilla alba*), la cuereta torrentera (*Motacilla cinerea*) i la cuereta groga (*Motacilla flava*); el criteri seguit ha estat semblant al de les orenetes: si no quedava clar a quina espècie es referia la font, es consignava com a cuereta blanca, a banda que per a la cuereta groga i la cuereta torrentera els noms sovint podien ser confosos.

Un altre advertiment que cal fer és que s'ha tractat el cas del gall i de la gallina (mascle i femella de *Gallus gallus*) com si fossin espècies diferents, atesa la nombrosíssima quantitat d'entrades en totes les seccions del treball.

Pel que fa als resultats, la mitjana de sinònims entre els noms de les espècies d'ocells és de 17,6, fet que vol dir que cada espècie d'ocell rep uns 17 noms diferents en català, força dels quals compartits; més pocs, únics. En efecte, no són gaires les espècies que tenen un únic nom reconegut per tots els catalanoparlants, estrictament espècies no indígenes ni pròpies dels territoris de parla catalana (*estruç*, *pingüí*, *pelicà*, *tucà*, *lloro*, *cacatua*, *carolina* i *canari*), i el més habitual és que en tinguin uns quants, encara que només sigui amb variacions dialectals o lingüístiques mínimes. En l'annex 2 figuren els noms estàndards i, ordenats, el nombre de sinònims.

L'espècie que té més sinònims del seu nom oficial, i amb una enorme diferència, és la cuereta blanca, 235, seguida pels 159 del pit-roig (*Erithacus rubecula*), els 121 del tallarol de casquet (*Sylvia atricapilla*), els 116 del tallarol capnegre (*Curruca melanocephala*), els 114 de l'abellerol (*Merops apiaster*) i els 113 de l'oreneta, sense distingir entre oreneta o oreneta cuablanca, per esmentar només les primeres espècies del rànquing.

Aquí convé remarcar uns quants fets. Per exemple, l'altíssim nombre de sinònims de la cuereta blanca (235), curiosament, o no, l'espècie d'ocell amb la distribució més àmplia a Europa (vegeu *European Breeding Bird Atlas 2*, on consta que és present al 88% de quadrats de 50 km a Europa), i de la qual Manuel Sanchis Guarner ja va fer-ne un excel·lent estudi ornitològic (*Els noms catalans de la cuereta*). Malgrat que dues de les espècies són migrants a casa nostra i només hi fan estada uns mesos, l'oreneta (cuablanca o comuna) i l'abellerol, el que tenen en comú és la proximitat en termes de confiança a deixar-se observar o sentir. També és el cas de les dues espècies amb més sinònims, la cuereta blanca i el pit-roig, així com els tallarols. Com bé diu Ortega a *Tocats de l'ala*, "la riquesa ornitològica és directament proporcional a la seva relació amb el parlant: com més relació, més riquesa".

Quant a la variació en la sinonímia, i seguint el criteri d'àmplia acollida, es poden observar algunes constants analitzables. En primer lloc, variacions ortogràfiques diverses degudes a homofonies, quasihomofonies, transcripcions particulars, algunes de dialectals, o prefabrianes, o de discutible cura per part del transcriptor. En pot ser un cas paradigmàtic el passerell (*Lina-*

ria cannabina): *pagerell, paisarell, paixarell, paixerell, pajarell, passarell, passerec, passorell, patxarell, patxerell, paxarell, peixarell, peixerell, pitxerell, pixarell, pixerell*. Qui pot certificar la bondat entre les diverses denominacions?

Heu-les aquí, aquestes variacions:

- noms amb vocals neutres *a/e*: *aiguarola/aigüerola; bagaleu/begaleu; bellarol/bellerol; figataire/figuetaire; gótlara/gótltera; sabarlic/saberlic; tauladí/teuladí; txenxa/txenxe...*
- noms amb neutralització a *u* de la *o*: *an Groneta/an gruneta; bosqueta/busqueta; cogullada/cugullada; costi-sacs/cusi-sacs; verdolaga/verdulaga...*
- canvis d'*a* a *o*: *palput/polput; paput/poput...*
- canvis d'*e* a *i*: *aureneta/aurineta; esclafalledons/esclafallidons; menjamosques/minjamosques; orendella/orandilla; sebel·lí/sibel·lí; totes-tiu/totistiu; xemerlí/ximerlí...*
- canvis de *s* a *x*: *sibeca/xibeca; siboc/xiboc; siulador/xiulador; soriguer/xoriguer...*
- canvis de *b* a *v*: *aloba/alova; bellerol/vellerol; còbit/còvit; estibarola/estivarola; gall fabé/gall faver; xurrebí/xurreví...*
- canvis en els accents: *adena/àdena; bubu/bubú; cabré/cabrer; capferreric/capferrericó; colbia/còlbia; xorric/xòric; pebrè/pebré; tòrtera/tórtera...*
- altres canvis de consonants: *salcet/salset; freduleca/fredulega; algurratjo/algurratxo; baldritja/baldritxa; musol/mussol; perpisa/perpissa; terrola/terrol·la; catx/gax; picot/pigot; cabussó/capbussó; gaús/gahús...*

En segon lloc, dialectalismes obvis innegligibles: *gallineta d'aigua/gallineta d'auia; oca/auca; paràsit cuapunxegut/paràsit coapunxegut; xiulador/xiulaor...*

En tercer lloc, casos de canvis de gènere gramatical: *becassí/becassina; cabussonero/cabussonera; dauradell/dauradella; moixet/moixeta; xut/xuta...*

En quart lloc, metàtesis: *àliga/àguila; cadenera/cardenera; estaranyit/estanyerit; gafarró/garraforó; llampugueret/llampureguet, mallerenga/marellenga; mèl·lera/mèrlera; òliba/òbila/òlbia; orandella/ondarella...*

I en cinquè lloc, una presència reduïda de castellanismes poc o molt estesos, que no s'han menystingut atès la pretensió documental de reflectir el llenguatge popular: *avutarda, buitre, dominico, gavilan, golondrina blanca, letxussa, palomo, pato, pavo, pollo...*

Una altra anàlisi que es pot fer es basa en la classificació segons el seu origen semàntic, tal i com ha fet molt encertadament Enric Ortega amb els noms científics per una banda i, en menor mesura, amb els noms populars